

Sygn. akt I UK 65/14

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lipca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z odwołania J. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu
Okręgowego w B. z dnia 29 grudnia 2011 r.,
o wznowienie wypłaty emerytury
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 lipca 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 10 października 2013 r.,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 10 października 2013 r., na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. z dnia 12 lutego 2013 r. (mocą którego wznowiono postępowanie zakończone prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 29 grudnia 2011 r. w sprawie o sygn. akt ... 1401/11 i zmieniono tenże wyrok w ten sposób, że zmieniono decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z 13 października 2011 r. i wznowiono wypłatę emerytury J. M., poczynając od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r., a w pozostałym zakresie postępowania umorzono, zaś żądanie zasądzenia odsetek przekazano do

rozpoznania organowi rentowemu), zmienił zaskarżony wyrok i oddalił skargę o wznowienie postępowania oraz zasądził od J. M. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną wnioskodawcy. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) w związku z art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych (Dz.U. Nr 257, poz. 1726), przez ich zastosowanie mimo ich niezgodności z zasadą zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa (art. 2 Konstytucji RP). Ponadto skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 401¹ k.p.c., przez uznanie, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. (K 2/12, OTK-A 2012 Nr 10, poz. 121) nie ma zastosowania do wnioskodawcy, a w szczególności nie stanowi wystarczającej podstawy w rozumieniu art. 401¹ k.p.c. do wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z dnia 29 grudnia 2011 r. w sprawie o sygn. akt ... 1401/11 i zmiany orzeczenia zgodnie z żądaniem wnioskodawcy. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano jej oczywistą zasadność. Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżący motywuje natomiast występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które formułuje następująco: „czy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., zapadły w sprawie K 2/12, w którym to wyroku Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku

pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej opublikowany w Dzienniku Ustaw z dnia 22 listopada 2012 r. (Dz. U. 2012 poz. 1285) dotyczy wszystkich ubezpieczonych, którym przyznano prawo do emerytury i którzy realizowali to prawo przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy i którym zawieszono prawo do emerytury na podstawie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych z dniem 1 października 2011 r., czy dotyczy tylko ubezpieczonych, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. i którym również zawieszono prawo do emerytury na podstawie wskazanych wyżej przepisów z dniem 1 października 2011 r.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie warto podkreślić, iż Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tegoż w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać

wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaka jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny

wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywista zasadność i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Niniejsza skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania nie czyni zadość wymaganiom stawianym temu nadzwyczajnemu środkowi prawnemu. Istnienie jednej przesłanki przedsądu (oczywistej zasadności skargi kasacyjnej) skarżący motywuje bowiem spełnieniem innej przesłanki (występowaniem istotnego zagadnienia prawnego). Tymczasem przepis prawny, którego wykładnia jest na tyle trudna i prowadzi do tak niejednoznacznych

wniosków, że konieczna jest ingerencja Sądu Najwyższego w jego interpretację, nie może być jednocześnie przedmiotem oczywistego, widocznego gołym okiem naruszenia przez Sąd drugiej instancji.

Niezależnie od wskazanej wyżej wadliwości konstrukcyjnej przedmiotowej skargi warto zauważyć, że o istotności zagadnienia, którego istnienie stanowi przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, powinien decydować brak jego stanowczego rozstrzygnięcia w dotychczasowym orzecznictwie. Należy zatem dostrzec zaprezentowane w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego stanowisko potwierdzające niekolizyjność zastosowania art. 103a ustawy o emeryturach rentach z FUS wobec emerytów, którzy uzyskali prawo do emerytury przed dniem 8 stycznia 2009 r., z zasadą ochrony praw nabytych i zasadą zaufania obywateli do Państwa i stanowionego przez nie prawa (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2013 r., II UK 299/12; z dnia 25 kwietnia 2013 r., I UK 593/12; z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 330/12; z dnia 6 sierpnia 2013 r., II UK 4/13; z dnia 14 sierpnia 2013 r., III UK 117/12 i III UK 118/12 – niepublikowane). Sąd Najwyższy rozważył, że skoro Trybunał Konstytucyjny uchylił art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych tylko „w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy”, to poza zakresem przedmiotowym tego orzeczenia pozostają osoby, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., i których prawo do emerytury podlegało zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. W tym kręgu pozostają osoby, które nabyły prawo do emerytury realizowane na podstawie art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, obowiązującego od dnia 1 lipca 2000 r. na podstawie art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 9, poz. 118) do dnia 8 stycznia 2009 r. na podstawie art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz.U. Nr 228, poz. 1507). Wskutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego, art. 103a ustawy o emeryturach i

rentach z FUS obowiązuje w innym zakresie czasowym i w konsekwencji - podmiotowym. Wątpliwość co do konstytucyjności dotyczyła tych – i tylko tych – osób, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury wówczas, gdy treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego i stażu ubezpieczeniowego, a realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia. Dotyczyła więc tych tylko osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. Zastosowanie art. 103a stawy o emeryturach i rentach z FUS wobec wszystkich pozostałych emerytów, a więc tych, którzy uzyskali prawo do emerytury po dniu 1 stycznia 2011 r. i przed dniem 8 stycznia 2009 r., nie narusza wzorców konstytucyjnych zastosowanych przez Trybunał. W chwili nabycia przez tych ubezpieczonych prawa do emerytury nie mogło powstać po ich stronie przekonanie, że emerytura będzie im wypłacana bez rozwiązania stosunku pracy. Pozostanie w zatrudnieniu w chwili nabywania prawa do emerytury równało się z decyzją o zawieszeniu prawa do emerytury. W wyniku zmiany prawa przez powrót dawnej regulacji po dniu 1 stycznia 2011 r. nie ustanowiono nowej, lecz tylko przywrócono regułę, stosowaną w czasie nabycia przez nich prawa do emerytury, więc nie stanowiła ona o nadużyciu ich zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Co więcej, nieobowiązywanie przez pewien czas (od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r.) wspomnianego warunku wypłaty emerytury mogło być dla nich tylko korzystne. W wyniku zmiany prawa przez powrót dawnej regulacji po dniu 1 stycznia 2011 r. nie ustanowiono nowej, lecz tylko przywrócono regułę, stosowaną w czasie nabycia przez nich prawa do emerytury. W tych okolicznościach zastosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS wobec emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury przed dniem 8 stycznia 2009 r., tj. pod rządami art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a także jeszcze przed wejściem w życie tego przepisu, nie naruszało zasady niedziałania prawa wstecz, zasady ochrony praw nabytych ani zasady zaufania obywateli do Państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikających z art. 2 Konstytucji RP.

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.

